

SU-rådet

Undervisningsministeriet
Departementet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

Kære Bertel Haarder

Tillykke med at du er tilbage i dit gamle ministerium!

18. februar 2005

Jeg skriver til dig i min egenskab af formand for SU-rådet.

I rådet har vi med glæde noteret os den store succes, som den nye ordning for de enlige forsørgere på SU har haft. Som din forgænger anfører i sin pressemeddelelse fra oktober sidste år, må det betyde, at færre søger om revalidering, ikke mindst når ordningen er mere kendt.

Der er imidlertid en mere alvorlig baggrund for, at jeg skriver til dig. Rådet har drøftet gældsproblematikken, herunder også det nye lånetilbud til forsørgerne. Drøftelsen er sket med udgangspunkt i et statistiknotat om de unges optagelse af studielån, som SUstyrelsen har udarbejdet på Rådets foranledning. Rådet er meget bekymret over udviklingen i de unges gældssætning; Vi finder, at vi bør orientere dig herom, inden du gør status med forligspartierne over den nye ordning.

Studiegæld og misligholdelse

Af statistikken fremgår det, at ca. 25 % af de unge, som afslutter en ungdomsuddannelse har en studiegæld. Gælden udgjorde i gennemsnit 33.600 kr. Forsørgere, som tager en ungdomsuddannelse, har en markant højere lånetilbøjelighed og dermed oftere en gæld inden en evt. start på en videregående uddannelse.

Af notatet fremgår det, at de senere års kraftige stigning i antallet af unge, som mangler klip og det deraf følgende stigende antal slutlånsmodtagere, har betydet, at væsentlig flere afslutter deres uddannelse med en relativ stor gæld. I årene fra 1998 til 2003 er antallet af unge, der afslutter uddannelsen med en gæld på mere end 150.000 kr., steget fra 1.800 til 4.100 (128 %). I denne sammenhæng skal det bemærkes, at værdien af rentefradraget i de senere år er blevet reduceret til 32 %.

Statistikken viser, at de unges tilbøjelighed til at misligholde stiger markant, når lånene overstiger 175.000 kr.. Der er mange, der i dag afslutter med en gæld væsentligt over denne "smertegrænse". I 2003 afsluttede 1.523 debito-

rer deres uddannelse med mere end 200.000 kr. i gæld (ca. 25 % flere end året før). Langt de fleste af dem må desværre forventes at misligholde deres gæld.

Statistikken viser, at unge, som har fået fødselsklip, ca. dobbelt så ofte som andre studerende mangler stipendieklip inden uddannelsens afslutning og derfor oftere må tage slutlån.

I 2003 havde 11 % af de låntagere, som fuldførte en bacheloruddannelse, en gæld på mere end 150.000 kr., medens tallet var 32 % for dem, som havde fået fødselsklip.

Ved fuldført overbygningsuddannelse havde 11 % af låntagerne en gæld på mere end 200.000 kr., for dem, som havde fået fødselsklip, udgjorde andelen 20 %.

Ser man på SU-forsørgerne, så har de også langt oftere en stor gæld ved uddannelsens afslutning end deres medstuderende. Ca. 4 % af de låntagere, som fuldførte en bacheloruddannelse i 2003, havde en gæld på mere end 200.000 kr., for forsørgerne var andelen 10 %. Ved fuldført overbygningsuddannelse var tallene hhv. 11 % og 20 %.

Låneeksempler, herunder de nye lånetilbud

Eksempler på lånetilbud og gæld (inkl. renter), når tilbagebetaling påbegyndes 1 – 1½ år efter uddannelsens afslutning (2005-prisniveau)

Uddannelsesetid	Alm. SU-modtagere (ikke forsørgere)	Forsørgere (enlige og samboende pr. person)
	----- kr. -----	
UU		
2 år	61.300	92.000
LVU (ekskl. UU)		
5 år	164.000	244.000
5+1 år	194.200	291.400
5+1+1(s) år	279.900	395.900
5+1(b)+1+1(s) år		436.900
MVU (ekskl. UU)		
3½ år	104.400	156.700
3½+1 år	137.900	206.900
3½+1 år+ 1(s)	221.300	308.200

Anm.: Gældseksempler er baseret på de aktuelle renteforhold, dvs., en rente under studie tiden på 4,0 % og 3,0 % efter uddannelsens afslutning. Uddannelsesforløbene er forudsat at starte pr. 1/8 (UU) og 1/9 (VU) 2005.

1(b) = 12 mdr. med fødselsklip, 1(s) = 12 mdr. med slutlån.

Som det fremgår af tabellen får mange unge allerede i dag - inden de nye forsørgerlån - et lånetilbud gennem hele deres uddannelsesforløb, som i praksis vil indebære en gæld, som ligger langt over smertegrænsen på ca.

175.000 kr.. Med de nye forsørgerlån vil selv et studie på normeret tid kunne indebære en gæld på 244.000 kr. (5 år.). Med lån i UU og med slutlån i en LVU vil en forsørger kunne pådrage sig en gæld på ca. 500.000 kr..

Bedre information

De unge bør informeres bedre om konsekvenserne ved at tage imod de tilbudte lån.

Rådet finder, at de unge bør disponere deres låntagning i forhold til hele deres uddannelsesforløb, da en stor gæld tidligt i uddannelsesforløbet indebærer, at slutlån, som støtteform, bliver et meget betænkeligt valg på den sidste del af uddannelsen.

Det kunne fx ske via en tema-folder om lån, og ved at de unge i forbindelse med deres låneansøgning orienteres om, hvilken gæld de kan stå med, når de afslutter deres uddannelse, afhængigt af studietid og slutlån.

Fleksibilitet ved at kunne låne mindre end en hel rate

Rådet foreslår, at de unge på deres låneansøgning får mulighed for at angive månedssrater, som er mindre end de tilbudte lånerater. Herved vil de unge nemmere kunne begrænse deres låntagning til det, de ønsker at låne.

Lån under barsel

Kvinderne får 12 fødselsklip, der som udgangspunkt kan udbetales som dobbeltklip i 6 måneder. I praksis vælger 48 % af kvinderne at have en barselsperiode på 12 måneder, kun på enkeltklip. Det er et klart udtryk for, at en barselsperiode på 6 mdr. er for lidt. En anden klar indikation heraf er, at de langt oftere end deres medstuderende er i en situation, hvor de mangler stipendieklip, og derfor må tage slutlån.

Kvinder på barsel kan ikke forventes at have erhvervsarbejde, som deres medstuderende. De må således ofte supplere med lån i 12 mdr. i barselsperioden.

Statistikken vedr. manglende klip og store gældsforhold viser, at det er helt uholdbart, hvis ikke studerende på barsel får en barselsperiode på et år, lige som alle andre. Rådet foreslår derfor, at kvindernes fødselsklip forøges til 24.

I denne sammenhæng skal det bemærkes, at samboende forsørgere og enlige forsørgere ikke kan få forsørgertillæg i måneder med fødselsklip. En barselsperiode på dobbeltklip vil sikre, at stipendiestøtten ikke er lavere under barsel end under uddannelse.

Blandt de, som hidtil har barslet på fødselsenkeltsklip, vil 24 fødselsklip i stedet for 12 givet mindske behovet for at tage lån under barsel. For de andre, de, som hidtil har taget 6 måneder med dobbeltklip, vil en periode på 12 måneder givet reducere antallet, som inden uddannelsens afslutning vil mangle klip og dermed må tage slutlån.

Forsørgerlån

Som det fremgår af eksemplerne i ovenstående tabel, indebærer de nye forsørgerlån, at forsørgernes lånetilbud i UU og VU forøges ganske betydeligt.

Eksempelvis vil en forsørger efter to år i en ungdomsuddannelse kunne have en gæld på 92.000 kr.

I LVU vil en forsørger, som tager lån, forsørgerlån og slutlån kunne stå med en gæld på 395.900 kr. ved uddannelsens afslutning (ekskl. lån i UU og lån under barsel). Har de tillige lån med fra UU kan den samlede gæld inkl. påløbne renter nå op på ca. 500.000 kr..

Set under et indebærer de mange lånetilbud til forsørgere en risiko for, at mange unge forsørgere vil pådrage sig en gæld, som vil ligge meget langt over "smertegrænsen" på ca. 175.000 kr.. Tal for de enlige forsørgeres låntagning viser, at hele 65 % af de forsørgere, som tager de almindelige lån, også tager forsørgerlån.

Rådet finder, at det er vigtigt, at de unge forsørgere ikke stifter en så stor gæld tidligt i uddannelsesforløbet, at slutlån, som støtteform, bliver et meget betænkeligt valg på den sidste del af uddannelsen.

Det er spørgsmålet, om staten moralsk set kan stå inde for at tilbyde de unge forsørgere så ekstreme lånetilbud. Rådet foreslår derfor, at forsørgere i stedet for forsørgerlån tildeles forsørgertillæg i form af stipendier.

Det er her værd at bemærke, at forsørgertillæg i form af stipendier givetvis vil reducere det store omfang af forsørgere, som fortsat må tage deres uddannelse på revalidering. En tidligere uddannelsesstart på SU for denne gruppe må på sigt indebære, at der bliver betydeligt flere midler til rådighed, som følge af aftalen vedr. besparelsen på revalidering.

Rådet finder, at det uddannelsespolitiske må være essentielt at sikre, at det ikke - økonomisk set - er for svært at studere og stifte familie.

Generelt

Som det fremgår, finder Rådet det nødvendigt, at de unges samlede lånetilbud/låntagning søges begrænset. Det gælder primært for forsørgere, men andre kan også komme til at hænge på en for stor gæld, især hvis de låner allerede på UU, eller hvis de pga. sygdom har fået flere klip og dermed flere lånemuligheder. Rådet har her peget på en række håndtag, som Rådet finder, man som minimum bør overveje at tage i anvendelse. Der kan givet også tænkes andre løsninger, det afgørende vil være at finde den nødvendige balance mellem de unges behov for lån i løbet af uddannelsesforløbet og deres evne til at kunne betale tilbage.

Om lånene lever op til deres funktion som støtteform er i praksis helt afhængig af, om de unge kan være trygge ved at tage de tilbudte lån, når det er nødvendigt. Historien med de statsgaranterede banklån viser, hvor galt det kan gå.

Med venlig hilsen

Jakob Lange
Formand